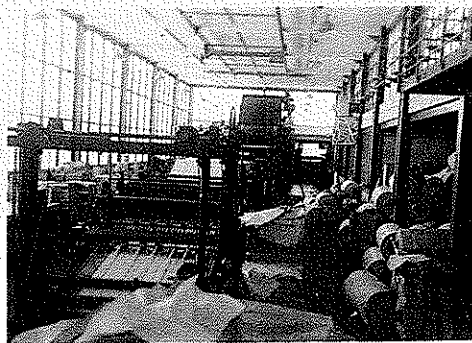
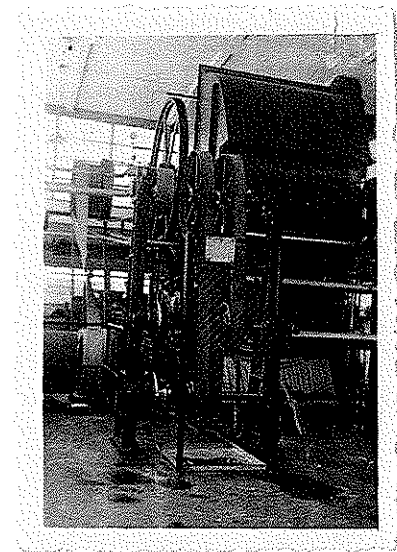

2. PAPIERFABRIEK DOETINCHEM - 75 JAAR

Ontstaan en de periode tot 1965

Mijn eerste kennismaking met Papierfabriek Doetinchem (PD) was in mijn stageperiode in de zomer van 1965. Uit de overlevering heb ik het volgende beeld overgehouden van de eerste decennia van PD. In de dertiger jaren was uitgeverij/drukkerij Misset te Doetinchem in handen van de families Misset en Van Veen. Een dochter van Van Veen was getrouwd met Oscar Nettle die samen met zijn broer een papierfabriek in Tsjechië bezat. Toen de zonen Geert en Henk van Veen aan het werk moesten, is het idee ontstaan om in Doetinchem met papierproductie te beginnen. Hoe het allemaal precies is gegaan is niet meer te achterhalen, maar in 1937 ging een in Duitsland gekochte 2e hands papiermachine in een voormalige steenhouwerij aan de Terborgseweg van start. Het enige wat nog herinnert aan deze machine is dat deze op de plek van de huidige PM1 heeft gestaan, maar voor zover ik kan nagaan zijn er van de oorspronkelijke machine geen delen meer te vinden.

PM 1 en snijmachine in 1940

PM 1 in 1940

Al snel na de oprichting kwam de tweede wereldoorlog en in die periode kwam Bram Vromen, die in Zutphen de pakpapier-groothandel Abraham Vromen Papiercompagnie had gedreven als onderduiker in nauw contact met de familie Van Veen. Na de oorlog zijn de twee bedrijven samengegaan tot Vromen & Papierfabriek "Doetinchem" NV en de papierfabriek kreeg in de volksmond de naam "Vromen".

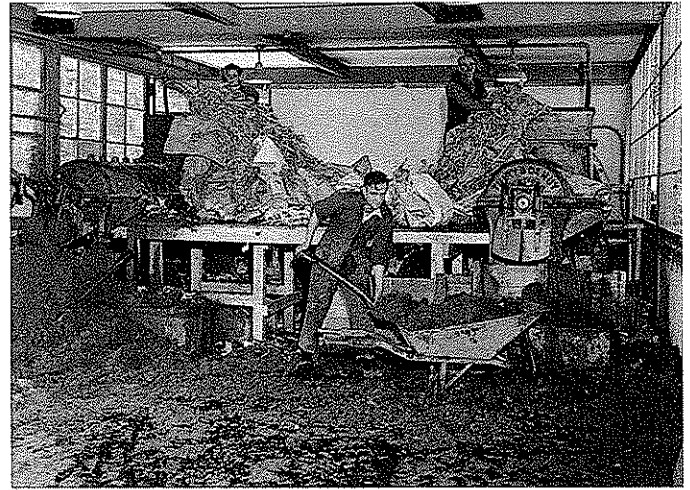
Het bedrijf maakt een snelle groei door met in 1952 de komst van PM2 (2e hands), in 1957 PM3 (nieuw) en in 1963 PM4 (nieuw).

De logistiek en de werkomstandigheden waren in die jaren niet vergelijkbaar met die van tegenwoordig.

Oudpapieropslag 1951

Stofbereiding 1951

Vermeldenswaard is dat de gebroeders Nettle in 1948 hun papierfabriek in Tsjechië kwijtraakten aan het communistische regime en met hun families naar Nederland vluchtten. Beiden hebben nog een tijdje bij de papierfabriek gewerkt om vervolgens elk hun eigen papierfabriek op te richten, Oscar in Elten (voortgezet door zoon Igor en enkele jaren geleden gesloten) en zijn broer in Suameer/Bergum (thans SCA non woven productie).

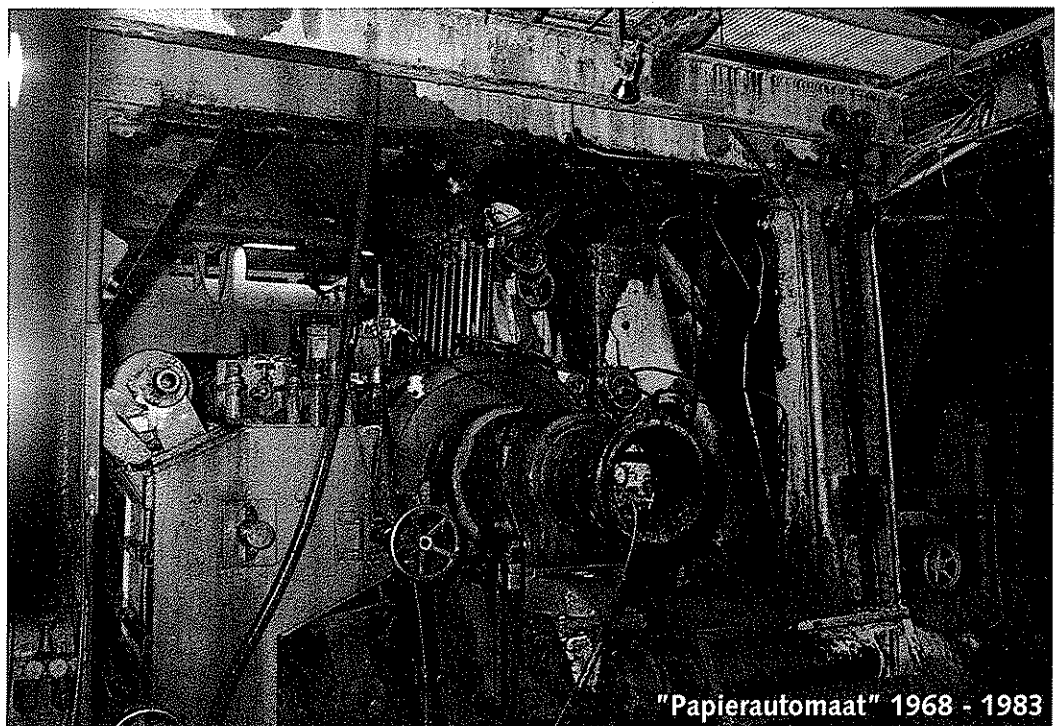
Tussentijds was Geert van Veen directeur geworden van de Misset-bedrijven (later opgegaan in Reed Elsevier resp. Senefelder Misset beide thans nog aanwezig in Doetinchem). Na de "Wende" ben ik met zoon Igor nog gaan kijken naar het voormalige familiebezit in Tsjechië (Cerepa). In mijn enthousiasme zag ik dat wel zitten, maar Igor zag er toch maar van af om de fabriek weer "terug te nemen" in de familie.

60-er jaren:

Tot 1963 was Vromen & Papierfabriek "Doetinchem" zelfstandig, een deel van de aandelen was op de beurs genoteerd, de rest was nog steeds in handen van de families Vromen en Van Veen. In 1963 zijn alle aandelen verkocht aan het pas opgerichte concern Bührmann-Tetterode (BT). Vromen & PD bestond toen uit vier afdelingen, te weten Vromen Papierhandel (95 personen), Papierfabriek (150 personen), Celtona te Zelhem (100 personen) en Waterpantser te Enschede (20 personen). Ook had het bedrijf deelnemingen, te weten 100% North of Ireland Papermill, 50% Edelpapier (partner Papierfabriek De Hoop) en 50% Pillo Pak (partner Golfkartonfabriek De Zeeuw). Uit mijn stageverslag uit 1965 maak ik op dat PM4 toen 1200 kg/h maakte,

PM3 900 kg/h en PM1 200 kg/h!! PM2 kreeg die zomer een nieuwe cilinder met dat hele grote tandwiel. In vervolg op de stage in Doetinchem ben ik ook nog een week naar Larne in Noord Ierland geweest waar zojuist de eerste

"papierautomaat" van ER-WE-PA was aangelopen. Voor de kenners, een machine met één rondzeef. Ook onze PM1 heeft tot 1983 een dergelijke zeefpartij gehad.

"Papierautomaat" 1968 - 1983